

Sygn. akt I Ns 656/12

POSTANOWIENIE

Dnia 15 kwietnia 2013 r.

Sąd Rejonowy w Strzelcach Opolskich, Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Izabela Siewierska

Protokolant: protokolant sądowy Grzegorz Broncel

po rozpoznaniu w dniu 3 kwietnia 2013 r. w Strzelcach Opolskich

na rozprawie

sprawy z wniosku B. D.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po J. M.

postanawia:

I. wniosek oddalić;

II. kosztami postępowania w sprawie obciążyć strony w zakresie w jakim je poniosły.

UZASADNIENIE

B. D. pismem z dnia 5 października 2012 roku złożyła oświadczenie, w którym uchyła się od skutków prawnych braku złożenia oświadczenia, którego treścią byłoby odrzucenie spadku po J. M., zmarłej dnia 24 października 2010 roku, wnosząc o jego zatwierdzenie przez Sąd.

Uzasadniając podniosła, iż J. M. była jej matką. Instytucja kredytowa - (...) udzieliła matce pożyczki, o czym wnioskodawczyni dowiedziała się po otrzymaniu pozwu o zapłatę. Pożyczka była matce udzielona gdy była już ciężko chora. Nie pouczono jej o możliwości odrzucenia spadku po matce. Dopiero z pozwu o zapłatę dowiedziała się, że odpowiada za długi spadkowe. Stąd uważa wniosek za zasadny.

(...) im. F. S.z siedzibą w G., jako uczestnik postępowania, pismem z dnia 10 stycznia 2013 roku wniosła o oddalenie wniosku B. D., podnosząc w uzasadnieniu, iż wnioskodawczyni nie może skutecznie uchylić się od skutków niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po matce. Wg uczestnika wnioskodawczyni nie wykazała, że pomimo dochowania należytej staranności nie miała możliwości dowiedzenia się o zobowiązaniach zmarłej. Wskazała tylko, że wiedziała o długach spadkowych, jednak nie podała, czy po śmierci swej matki czyniła jakiegokolwiek starania w celu uzyskania wiedzy na temat ewentualnych długów. Nadto fakt, że nie została pouczona o możliwości odrzucenia spadku nie może być uznany za wystarczający z uwagi na to, że pracownicy instytucji kredytowej nie mają obowiązku pouczać o takiej możliwości. Zdaniem uczestnika postępowania niezłożenie przez wnioskodawczynię oświadczenia woli w przedmiocie spadku w terminie wymaganym ma cechy lekkomyślności, a nie błędu prawnie doniosłego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 27 października 2008 roku pomiędzy (...) im. F. S. z siedzibą w G., a J. M. zawarto umowę pożyczki refinansowej nr (...) na kwotę 30.000,00 zł, której celem była spłata pozostałych zobowiązań pożyczkobiorcy.

Z chwilą zawarcia pożyczki J. M. przystąpiła do Grupowego Ubezpieczenia Następstw Nieszczęśliwych Wypadków Atut w (...) w S., obejmującego ubezpieczenie udzielonej pożyczki, w zakresie wyłączającym jednak śmierć pożyczkobiorcy z powodu choroby nowotworowej. Ochrona ubezpieczeniowa obejmowała zgon ubezpieczonego w następstwie nieszczęśliwego wypadku, bądź na skutek zawału serca lub udaru mózgowego, które nastąpić miały w okresie ubezpieczenia.

W chwili zawierania pożyczki przez zmarłą spadkodawczynię, chorowała ona na nowotwór od półtora roku.

Dowód:

- historia choroby k. 42-54, 70-82
- umowa pożyczki refinansowej nr (...) k. 58-61
- deklaracja zgody k. 57
- Ogólne Warunki Ubezpieczenia k. 85
- zeznania wnioskodawczyni k. 35

J. M. zmarła w dniu 24 października 2010 roku w K., gdzie ostatnio przed śmiercią zamieszkiwała. Przyczyną jej zgonu był nowotwór złośliwy oskrzela i płuca. Jej jedyną spadkobierczynią ustawową jest B. D..

Zmarła nie pozostawiła po sobie testamentu.

Dowód:

- odpis skróconego aktu zgonu k. 13
- karta statystyczna k.5
- zeznania wnioskodawczyni k. 35

B. D. miała świadomość, że jej zmarła matka zawarła ze (...) im. F. S. G. umowę pożyczki, której celem było spłacenie innych długów. Miała też świadomość o zaciągniętych przez matkę innych zobowiązaniach w bankach.

Po śmierci matki wnioskodawczyni z aktem zgonu matki udała się do instytucji, w których matka zaciągnęła zobowiązania celem zgłoszenia jej zgonu oraz pozyskania informacji o ubezpieczeniu poszczególnych kredytów. U uczestnika postępowania wnioskodawczyni otrzymała informację o tym, że zaciągnięta przez matkę pożyczka była ubezpieczona. B. D. zaniechała dalszych pytań odnośnie spłaty tej ubezpieczonej pożyczki u uczestnika postępowania, domniemając, że tak jak w przypadku innych zobowiązań ubezpieczyciel pokryje zadłużenie matki.

Wnioskodawczyni w kwietniu 2012 roku została pisemnie poinformowana o konieczności zapłaty pożyczki w (...) im. (...) w G., w terminie 7 dni. Z tym pismem B. D. udała się do placówki uczestnika postępowania w K., gdzie okazało się, po odszukaniu ubezpieczenia pożyczki, iż nie obejmuje ono ubezpieczenia na wypadek śmierci pożyczkobiorcy wskutek choroby nowotworowej.

Wnioskodawczyni powstrzymała się od dalszych czynności czekając, aż pozew o zapłatę wpłynie do Sądu.

Dowód:

- zeznania wnioskodawczyni k. 35

Na rozprawie w dniu 3 kwietnia 2013 roku wnioskodawczyni odrzuciła spadek po zmarłej w dniu 24 października 2010 roku w K., tam ostatnio stale zamieszkałej, matce, która w chwili śmierci była panną, nie pozostawiła testamentu oraz nie miała innych dzieci.

B. D. ma czwórkę dzieci – R. G., l. 24; A. G., l. 19; A. D., l. 11 oraz M. D., l. 8.

Dowód:

- zeznania wnioskodawczyni k. 35

Sąd zważył, co następuje:

Wniosek nie zasługuje na uwzględnienie.

Powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu (art. 926 § 1 k.c.).

Sąd na podstawie zeznań wnioskodawczyni ustalił, iż spadkodawczyni nie pozostawiła testamentu. Zatem spadkobierca w niniejszej sprawie dziedziczy spadek na podstawie ustawy.

Zgodnie z art. 931 § 1 k.c. w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek, dziedziczą oni w częściach równych. Jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadł, przypada jego dzieciom w częściach równych, natomiast w braku zstępnych spadkodawcy powołani są do spadku jego małżonek i rodzice. (art. 932 § 1 i 2 k.c.).

Oświadczenie o odrzuceniu spadku można złożyć przed sądem lub przed notariuszem (art. 1018 § 3 k.c.). Może być ono złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania (art. 1015 § 1 k.c.). Dla spadkobiercy ustawowego będzie to z zasady data, w której dowiedział się o śmierci spadkodawcy, o ile w tej dacie wiedział o łączącym go ze zmarłym pokrewieństwie uzasadniającym powołanie do dziedziczenia w pierwszej kolejności (art. 931 k.c.). Dla rozpoczęcia biegu terminu z art. 1015 § 1 k.c. nie jest istotna świadomość tego, że termin ten zaczął biec, ale świadomość okoliczności uzasadniających powołanie do spadku spadkobiercy.

Zatwierdzenie przez sąd uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku spełnia przynajmniej dwie funkcje, mianowicie potwierdza wystąpienie błędu istotnego po stronie spadkobiercy w rozumieniu art. 1019 § 1 k.c. i jednocześnie stwierdza osiągnięcie skutku prawnego uchylenia się od przyjęcia lub odrzucenia spadku w pierwotnej postaci (art. 88 § 2 k.c.).

W myśl art. 1019 k.c. jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli ze zmianami polegającymi na tym, że uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem, a spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca. Nadto spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd.

W doktrynie podnosi się, iż podstawę uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może stanowić błąd prawnie doniosły (art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 § 1 zd. 1 i § 2 k.c.). Błędem takim nie jest nieznanomość przedmiotu spadku pozostająca w związku przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego (post. SN z dnia 30 czerwca 2005 r., IV CK 799/04, OSNC 2006, nr 5, poz. 94; post. SN z dnia 18 marca 2010 r., V CSK 337/09).

Treść zeznań wnioskodawczyni w niniejszym postępowaniu każe Sądowi stwierdzić, iż nie zaszły podstawy do uwzględnienia jej wniosku o zatwierdzenie oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłej J. M..

Wpływ na takie przekonanie miało postępowanie B. D. bezpośrednio po śmierci jej matki, a związane z uzyskiwaniem informacji o ubezpieczeniu zawartych umów z instytucjami kredytowymi, co należy zakwalifikować jako niedochowanie należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego.

B. D. w swych zeznaniach sama stwierdziła, że nikt jej nie zapewnił o tym, że ubezpieczyciel spłaci pożyczkę za jej zmarłą matkę u uczestnika postępowania, jednak co istotniejsze – wskazała w swych zeznaniach także, iż sama nie zapytała o tą kwestię sądząc jedynie, iż skoro w innych instytucjach kredytowych nie było problemu ze zwolnieniem jej ze spłaty zobowiązań matki przez ubezpieczyciela, to także i u uczestnika postępowania problemów takich nie będzie. To w ocenie Sądu świadczy nie tyle o braku rozeznania w kwestii zobowiązań finansowych matki wnioskodawczynie, ale także o nierozważnym podejściu do kwestii własnych finansów, skoro B. D. mogła i powinna przypuszczać, iż jako spadkobierca ustawowy może być pociągnięta do odpowiedzialności finansowej za zobowiązania zaciągnięte jeszcze przez jej matkę, gdy żyła. Wnioskodawczynie nie mogła usprawiedliwienie poprzestać na przypuszczeniu, że ubezpieczenie pokryje zobowiązanie jej matki w każdych warunkach. Zdaniem Sądu wnioskodawczynie mogła i powinna była zaznajomić się z OWU ubezpieczyciela pożyczki. Jak zapisano w Ogólnych Warunkach Ubezpieczenia Atut, w którym ubezpieczono udzieloną pożyczkę – ochrona ubezpieczeniowa obejmowała zgon ubezpieczonego jedynie w następstwie nieszczęśliwego wypadku, bądź na skutek zawału serca lub udaru mózgowego, które nastąpić miały w okresie ubezpieczenia, co z oczywistych względów nie obejmowało powodu zgonu J. M.. Gdyby to zrobiła mogłaby złożyć oświadczenie o odrzuceniu spadku w terminie ustawowym.

Niedopełnienie tych przesłanek przez wnioskodawczynię każe Sądowi stwierdzić, iż ogólnie nie zachowała ona należytej staranności przy ustalaniu majątku pozostawionego przez jej matkę.

Tym samym też Sąd nie mógł zatwierdzić oświadczenia wnioskodawczynie o odrzuceniu spadku po zmarłej J. M., przyjmując, że niezłożenie w ustawowym terminie tegoż oświadczenia, nie było spowodowane nastąpieniem okoliczności usprawiedliwiających poczynania wnioskodawczynie. Brak staranności w poczynaniach wnioskodawczynie doprowadził do tego, że nie posiadała ona pełnej wiedzy o zobowiązaniach finansowych zmarłej matki mimo, że taką możliwość miała, gdyby dogłębniej zaznajomiła się z kwestią ubezpieczenia pożyczki.

Orzeczenie o kosztach postępowania uzasadnia treść art. 520 § 1 k.p.c. Należy dodać, że uczestnik postępowania reprezentowany przez fachowego pełnomocnika nie żądał zwrotu kosztów postępowania, stąd Sąd zastosował regułę wynikającą także z art. 109 k.p.c.

Sąd Sąd, w oparciu o powyżej powołane przepisy, orzekł, jak w sentencji postanowienia.